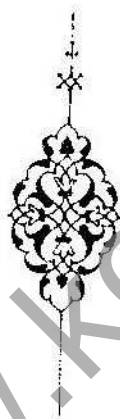
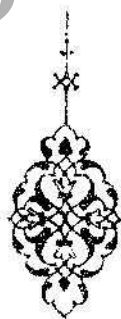

ایدئولوژی اصلاحات

اصلاحات به روایت حلقه‌ی آیین

(تحلیل ایدئولوژی سیاسی حسین بشیریه و سعید حجاریان)

سرشناسه :

عنوان و نام پدیدآور:

مشخصات نشر:

مشخصات ظاهری:

فروست:

شابک:

وضعیت فهرست نویسی:

یادداشت:

شماره کتابشناسی ملی:

اسماعیلی، حمیدرضا، ۱۳۵۸-

ایدئولوژی اصلاحات، اصلاحات به روایت حلقه آیین:

تحلیل ایدئولوژی سیاسی حسین بشیریه و سعید حجاریان
تهران: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد
انقلاب اسلامی، ۱۳۹۴.

ص: ۳۳۲

مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب
اسلامی؛ ۹۶۲، اندیشه سیاسی؛ ۵۸.

۹۷۸-۹۶۶-۴۱۹-۷۵۵-۰

فبای مختصر.

فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی <http://opac.nlai.ir>

قابل دسترسی است.

۳۷۹۶۴۹۶

مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات

عنوان: ایدئولوژی اصلاحات (اصلاحات به روایت حلقه‌ی آیین)

(تحلیل ایدئولوژی سیاسی حسین بشیریه و سعید حجاریان)

تألیف: حمیدرضا اسماعیلی

نوبت چاپ: اول، بهار ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ قیمت: ۱۰۵۰۰ تومان

حروف چینی و لیتوگرافی: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی

چاپ و صحافی: چاپخانه مرکز اسناد انقلاب اسلامی

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۱۹-۷۵۵-۰

ISBN 978-964-419-755-0

کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است.

نشانی: تهران، خیابان شریعتی، فرسیده به میدان قدس، روبه‌روی پمپ بنزین اسدی، پلاک ۱۹۵۴

مرکز اسناد انقلاب اسلامی، صندوق پستی ۱۹۳۹۵/۳۸۹۶ تلفن: ۲۲۲۱۱۱۹۴ تلفکس: ۲۲۲۱۱۱۷۴

www.irdc.ir

فهرست مطالب

۱۱	 مقدمه
۱۳	 پیشگفتار
۲۹	 فصل اول: آموزه‌های حسین بشیریه در ساخت ایدئولوژی آیین
۳۱	 درآمد
۳۹	 علوم سیاسی؛ ابزاری ایدئولوژیک
۴۴	 جنبش دانشجویی و ضرورت دوران گذار
۴۹	 پیوند مارکسیسم و لیبرالیسم
۵۲	 نقش تقابلی جامعه و دولت
۵۸	 انکار عقل در اندیشه، فلسفه و فرهنگ ایرانی - اسلام
۶۵	 اسلام‌شناسی و نظریه‌های وبری
۶۸	 دین‌زدایی از جامعه و سیاست مهم‌ترین رکن ایدئولوژی بشیریه
۷۲	 نسبت دادن شیذوفرنی و توتالیتریسم به اسلام‌گرایی
۷۷	 تساهل سیاسی مرحله‌ی پیش از دوران گذار
۷۹	 ترجمه‌ی لویاتان هابز و مسئله‌ی جدایی دین از سیاست
۸۰	 تضادهای «دولت ایدئولوژیک»
۸۴	 دولت اقتدارطلب و نقش اپوزیسیون

- مسئله‌ی لیبرالیسم و ایدئولوژی ۸۶
- تعریف حکومت دینی به عنوان مانع توسعه‌ی سیاسی ۸۸
- تفسیر مدرنیستی، لیبرالیستی و غرب‌مدار از «جهانی‌شدن» ۹۰
- پشتیبانی ایدئولوژیک بشیریه از دوم خرداد و اصلاح‌طلبان ۹۵
- گذشته و آینده‌سازی برای ایدئولوژی اصلاحات ۱۰۰
- تعریف «خود» و «دیگری» برای ایدئولوژی اصلاحات ۱۰۲
- «چرا دوم خرداد دموکراسی نیاورد؟» ۱۰۳
- تحلیل مفهوم دموکراسی در گفتمان بشیریه ۱۰۶
- «گذار به دموکراسی» یا «گذار از جمهوری اسلامی» ۱۱۴
- فصل دوم: تأملی بر ایدئولوژی و نظریه‌پردازی‌های سعید حجاریان ... ۱۳۱**
- درآمد ۱۳۳
- گذار از علی شریعتی به حسین بشیریه ۱۴۰
- الف. مهم‌ترین مؤلفه‌های فکری سعید حجاریان پیش از دوم خرداد ۱۴۷
۱. نظریه‌هایی درباره‌ی سکولاریزه‌شدن ۱۴۷
۲. نحوه‌ی نگرش به قانون اساسی ۱۶۳
۳. مدل‌سازی اصلاحات انگلستان در نظام ولایت فقیه ۱۶۶
۴. نقد نخبگان و ساختار سیاسی ایران ۱۷۴
۵. نقد نظام حزبی و انتخاباتی ایران ۱۷۷
۶. نقد نفوذ سپاه ۱۸۴
۷. نقد روحانیت‌سالاری ۱۸۷
۸. نقد سیاست تعدیل اقتصادی دولت سازندگی ۱۸۹

۹. نگرش بوروکراتیک به «امر به معروف»	۱۸۹
۱۰. تردید در انقلاب فرهنگی و اسلامی کردن دانشگاه‌ها	۱۹۰
۱۱. معرفی طالبانیسم به عنوان اسلام آمریکایی	۱۹۱
ب. مهم‌ترین مؤلفه‌های فکری سعید حجاریان پس از	
دوم خرداد	۱۹۲
۱. دو تاکتیک سرشت‌ساز و سرنوشت‌ساز در	
دوران اصلاحات	۱۹۵
۲. توسعه‌ی سیاسی در ایدئولوژی حجاریان	۲۰۲
۳. تفسیر دوم خرداد، مطالبه‌سازی و آینده‌سازی	
برای اصلاحات	۲۰۶
۴. گونه‌شناسی سیاسی از جامعه‌ی ایران در پایان	
دهه‌ی ۱۳۷۰	۲۱۰
۵. تئوری‌هایی در التزام حمایت از خاتمی تا سال ۱۳۸۰	۲۱۴
۶. توان‌سنجی اصلاح‌طلبان و اصول‌گرایان	۲۲۲
۷. دولت؛ ستاد مبارزه‌ی سیاسی	۲۲۷
۸. تغییر در تاکتیک‌ها و روش‌ها	۲۲۹
۹. نظریه‌ی حاشیه‌علیه متن	۲۴۵
۱۰. دوگانه حق و تکلیف	۲۵۱
۱۱. «جنبش همبستگی» مدلی فراتر از «انقلاب مخملی»	۲۵۳
۱۲. مانیفست اصلاحات پس از سال ۸۸	۲۶۴
سخن پایانی	۲۸۷
نمایه	۳۱۳

مقدمه

جریان چپ اسلامی که با پیروزی انقلاب اسلامی مدتی دولت و مجلس را در اختیار داشت، به تدریج در دوران سازندگی به جریان لیبرال و روشنفکری دینی نزدیک شد و تحت تأثیر آنها در صدد تجدیدنظرطلبی در نظام اسلامی برآمد. آنها در این دوره با تشکیل حلقه‌های فکری مختلف شروع به مفهوم‌سازی برای تحول و طرح مطالبات سکولاریستی نمودند و در نتیجه‌ی انتخابات ۱۳۷۶ تأثیرگذار بودند. یکی از این محافل فکری حلقه‌ی آیین بود.

مجله‌ی «آیین» در دهه‌ی ۷۰ با درخواست سید محمد خاتمی مجوز انتشار گرفت و برخی از افراد حلقه‌ی «کیان» نیز دور وی جمع شدند و حلقه‌ی فکری «آیین» را تشکیل دادند. افراد حلقه‌ی فکری «آیین» از ابتدا دارای یک گرایش خاص نبودند، بلکه با بازاندیشی افکار خود، بحث‌های معرفت‌شناختی و نقد وضعیت موجود و البته تأثیرپذیری از حلقه‌ی فکری «کیان»، به این نتیجه رسیدند که ترکیبی از تجربیات تمدن غربی و بومی کردن آنها با ارزش‌های داخلی، بهترین راهکار توسعه در کشور است. اعضای این حلقه به تمدن غربی علاقه‌مند بودند و برای گسترش مفاهیم مدرن غربی تلاش می‌کردند و به مرور زمان با شعار توسعه‌ی سیاسی، پیوستن به نظام

جهانی و دموکراسی دینی، به‌سوی تمدن و تفکر غربی و لیبرالیسم حرکت کردند.

این حلقه‌ی فکری بعد از انتخابات ریاست‌جمهوری سال ۱۳۷۶ و پیروزی محمد خاتمی، گفتمان دوم خرداد را شکل دادند. البته بیشتر مبانی فکری این گفتمان در حلقه‌ی «کیان» پی‌ریزی و پایه‌گذاری شده بود، اما این اندیشه‌ها در حلقه‌ی فکری «آیین» سیاسی شد. به عبارت دیگر، «آیین» پروژه‌ی سیاسی‌شده‌ی «کیان» به حساب می‌آمد.

بسیاری از صاحب‌نظران حلقه‌ی «آیین» به دلیل تحصیل در دانشگاه‌های مختلف در رشته‌ی حقوق و علوم سیاسی، با مفاهیم نوین غربی آشنا شده بود و تا حدود زیادی تحت تأثیر افکار حسین بشیریه قرار گرفتند. بدین ترتیب این گروه با حلقه‌ی «کیان»، که تحت تأثیر اندیشه‌های سروش شکل گرفته بود، پیوند خورد و در حلقه‌ی «آیین» امکان تبدیل‌شدن به یک برنامه‌ی سیاسی را پیدا کرد.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی در راستای معرفی و نقد افکار این جریان فکری به انتشار این کتاب اقدام کرده است. در پایان ضمن تقدیر از نویسنده‌ی محترم، از همکاران پرتلاش در مؤسسه‌ی فرهنگی هری و انتشارات قدردانی می‌شود.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی